

der herom nedfældes noget skriftligt. Men det principielt vigtigste er, at hvor han skønner det nødvendigt, rejser justitieombudsmanden tiltale hos domstolene mod tjenestemænd. Han er påtalemyndighed i sådanne sager.

I Sverige kan borgerne ikke ved de almindelige domstole få ændret en administrativ afgørelse, således som det er tilfældet i Danmark. Derimod kan tjenestemændene idømmes straf, hyppigst bøder, når de har udvist udygtighed i embedet. I Sverige lægges ansvaret på den, der har udført forvaltningsakten; ligesom han kun i begrænset omfang er underkastet sine overordnede tjenesteforskrifter, er han heller ikke dækket af deres ansvar.

Det væsentlige og værdifulde i den svenske ordning er naturligvis iøvrigt ikke at få embedsmanden idømt straf, men at fastslå; hvad der er rigtig lovfertolkning og rigtig brug af det frie skøn. Ofte nøjes justitieombudsmanden med at fastslå, at der er begået fejl, uden at han dog finder grund til at rejse tiltale. De skriftlige bemærkninger, han i sådanne tilfælde har rettet til vedkommende tjenestemand, aftrykkes i den beretning, han hvert år afgiver til rigsdagen.

Iøvrigt står og falder justitieombudsmands-embedets betydning med den personlige autoritet hos den mand, der beklæder det. Hyppigst har man til stillingen valgt en 40—45-årig domstolsjurist, som rigsdagen har fået øje på. Lad mig her bemærke, at de svenske rigsdagsmænd får personligt kendskab til adskillige yngre jurister, idet disse i vidt omfang virker som sekretærer for rigsdagsudvalgene og i kongelige komiteer, hvor rigsdagsmænd er medlemmer. Oftest har justitieombudsmandens stilling været et gennemgangsled til stillingen som justitieråd. For at hindre en alt for hyppig skiften har man nu forhøjet justitieombudsmandens løn, så den er den samme som højesteretsdommernes, og givet ham pensionsret, og man har forlænget hans valgperiode til 4 år. Imidlertid er der enighed om, at det helst ikke bør være en slutstilling. Det gælder om, at justitieombudsmanden ikke gror alt for fast i embedet. På den anden side kan det ikke nægtes, at han derved i nogen grad bliver afhængig af regeringen med hensyn til sin videre karriere. Hertil er dog at sige, at hans kritik som oftest vil være rettet mod et underordnet administrativt organ, uden at ministeren efter svensk ret reelt eller formelt rammes heraf. Det kan tilføjes, at embedet som justitieombudsmand sjældent besættes ud fra politiske synspunkter, netop en følge af, at hans kritik ikke opfattes som rettet mod den siddende regering.

Offentlighedsprincippet i den svenske forvaltning.

Det væsentlige i den svenske ordning er, at private har adgang til at forlange at få dokumenter at se hos myndighederne eller at få afskrifter af dem. Som hovedregel skal alle dokumenter være tilgængelige for offentligheden — ansøgninger, ekspeditioner, dokumenter oprettet hos myndighederne etc. Denne adgang er i Sverige ikke begrænset til sagens parter, således som det er tilfældet efter den danske lov af 2. februar 1866. Offentligheden har ret til at få dokumenterne, så snart de foreligger, ikke blot som i Danmark, efter at afgørelsen er truffet. Tanken bag den svenske ordning er, at myndighedernes beslutninger skal træffes så at sige i offentlighedens påsyn, og vi tillægger den medborgerlige opdragelse, der herved kan ske, væsentlig betydning. Måske kan man tro, at der her er tale om en blåøjet ideologi; men faktisk hviler ordningen på en gammel historisk tradition. Der fremkommer omgående kritik af myndighederne, når disse efter offentlighedens opfattelse handler fejlagtigt.

Ordningen benyttes i stor udstrækning af pressen, der her har en bekvem adgang